

An Bóthar Nua

Caithfear a bheith an-chúramach leis an mbóthar nua seo. Chaith mise fiche bliain i mo chónaí thar lear i Hertfordshire, Sasana agus gar go maith don mótarbhealach an M25, an *London Outer Orbital Ringroad* a tógadh sna seachtóidí. Tharraing sé raic agus ní raibh mórán fáilte roimhe, idir C.P.Os., torann, srl. Ar nós daoine chuile áit, ní raibh siad an-sásta. Bhí muid amuigh faoin tuath. Tar éis go raibh sé píosa ón teach s'againne, bhí mé in ann an torann a chloisteáil san oíche, go mór mhór sa samhradh ba ghearr é le meaisín ghunna. Chomh luath is a bhí sé chríochnaithe bhí sé as dáta. Ní raibh a dhóthain lánaí ann.

Anois, tuigim go bhfuil gaol láidir againn le talamh agus úinéireacht agus tá fáthanna stairiúla le sin, mar shampla, 800 bliain de choilíniú, leatrom, díshealbhú, péin dlíthe, tiarnaí talúin, gorta, srl. Tá mallacht Chromaill i mbéal na ndaoine fós tar éis beagnach 400 bliain. Caitheadh daoine amach ar leataobh an bhóthair gan foscadh gan dídean, gan trua gan trócaire mar ní raibh siad in ann na riaráistí cíosa a íoc. Scéal fada truanhéalach brónach é seo.

Séard atá mé ag rá ná go gcaithfear déileáil leis go caoithiúil sa gcaoi nach mbeidh sé goilliúnach, tógálach, ag cur cantail agus imní ar dhaoine, mar shampla, lánúin le páistí laga, seandaoine, srl. Is dóigh go bhfuil an bóthar seo ag teastáil, ach níl mé róchinnte faoi sin. Chuile sheans nach bhfuil sé praiticiúil an bóthar atá ann a dheisiú nó Bóthar an Rí, mar a thugadh na seandaoine air, agus caithfidh mé a admháil go bhfuil sé fíorchontúirteach. Mholfainnse é a choinneáil amach ó na tithe thuas ar an bportach. Tá 8 míle bealaigh idir Cois Fharraige agus Uachtar Ard, dalladh fairsinge thuas ansin. Níl an cúrsa siar i mullach na dtithe praiticiúil ar chor ar bith. Beidh mise agus mo chuid comharsana sáinnithe istigh ar nós a bheadh beithigh istigh i gCattle Pen nó garraí gabhann, sé sin na bailte fearainn, Cathair agus Púirín. Má théann sé ar aghaidh beidh timpeallán ag Ard Iothlainn Shéamais, 150 slat soir ón Teach Ósta, Tigh Chualáin.

In ainm Dé, caithfear a bheith ciallmhar faoi seo agus an cúrsa ceart a roghnú. Tá 4 nó 5 de roghanna bealaigh roghnaithe ar an mapa (An Dara Comhairliúchán

Poiblí 2009). Tá a fhios agam go mbeidh sé deacair chuile dhuine a shásamh. Tá jab le déanamh, tuigim é seo, i.e. an Phlean Forbartha 2009-2015 a chur i gcrích. Tá sé tábhachtach suí síos, an phleanáil agus an próiseas roghnúcháin a fháil ceart. Caithfear smaoineamh nach bhfuil aon áit eile san Eoraip chomh sainiúil aonair leis an taobh seo tíre, mo cheantair dúchais, agus tá go leor taistil déanta agamsa. Tá sé i gceartlár na Gaeltachta agus teanga ársa na nGael atá suas le 5000 bliain d'aois. Tá daoine fíor-amhrasach agus imníoch agus trí na chéile faoi, agus mar fhianaise air sin an plód mór daoine a d'fhreastal ar an dhá chruinniú poiblí cúpla mí ó shin seo. An chéad cheann i Tigh Chualáin, ar an gCathair, áit a raibh 200 duine i láthair. Bailigh os cionn 300 duine le chéile ag an dara chruinniú in Óstán Chois Fharraige ar na Forbacha. Ceansaíodh agus cuireadh go dtí na miotail na

hionadaithe poiblí a bhí i láthair. B'éigean dóibh an fód a sheasamh, daoine corraithe go maith ar thóir freagraí agus míniú agus cuireadh iallach orthu ceisteanna a fhreagairt ón urlár. Agus mura raibh sé ina shárú ní lá go maidin é agus an cheart ar fad acu. Má théann cúrsaí in aimhréidh d'fhéadfadh sé bheith ar cheann de na feachtais is mó sa taobh seo tíre ó aimsir na gCearta Síbhialta sna seascaidí.

Níl blas locht ar na tograí móra seo ar nós bóithre, ach dul dó an bealach ceart. Chuirfeadh sé daoine ar ais ag obair in athuair. Chuirfeadh sé borradh faoi earnáil na tógála agus triailfidh sé an tír a chur ar ais ar a chosa arís. Sin a tharla i Meiriceá Thuaidh sna tríochaidí, áit a bhfuil cosán dearg déanta agamsa le trí bliana déag anuas. Chonaic mé le mo dhá shúil féin an toradh a bhí air seo. Thaistil mé ar na bóithre seo trasna na sléibhte agus is maith ann iad. Go dtí an lá atá inniu tugann siad na *Depression Roads* orthu. Chuaigh an ráta dífhostaithe suas go dtí thart ar 30%, sin an t-uafás daoine díomhaoin, m'athair féin Tom Bán ar dhuine acu. Tá dealbh mhór mhillteach de Roosevelt tógtha ag an Grand Coulee Dam, an damba ba mhó sa domhan ag an am, ar an mbealach go Montana. Éist le focail an amhráin pobail a scríobh Woody Guthrie faoi.

Pádraic Tom Bán Breathnach
Cathair, Indreabhán,
Co. na Gaillimhe

